

P. Suarez Non ſufficit illi mortaliter ad vitanda mortalia.

Per accidens potest esse obligatio plurimam annue Confessionis.

Confessarius idoneus diligendus: Et qualis ille.

Tacitus.

D. Valerianus.

Plinius.

Videri potest Doms. Reyna.

Tomio 2. de perfectione praetorato Lib. 1. Tract. 2. Cap. 14. ubi de perfectione praetorato.

Excellentissimi Comitis de Foces praetoratum exemplum in Confessione adhibenda.

dalum permouere? P. Suarez Tomo 4. in 3. p. Disputat. 35. Sect. 3. num. 11. sic ait: Vix vilis est, qui moraliter potest vitare per totum annum omnia peccata mortalia, omittendo hoc Sacramentum. Sic ille de Sacramento Confessionis. Ergo qui non vltim cognouerit, sic iudicare poterit, aut saltem magno cum fundamento suspicari. Possit autem aliquem per accidens obligari ad frequentiore Confessionem multi Scriptores tradunt, ex quibus videri possunt P. Suarez supra num. 10. & Disputat. 15. num. 5. & seqq. P. Palaus Tomo 4. Tract. 23. Disputat. Vnica Puncto 3. num. 5. apud quem P. Coninck, P. Layman, & Bonacina. Et licet de poenitentiae virtute loquantur, eadem est in Sacramentali ratio: quia is, qui iudicat se non posse facile contritionem habere, bene tamen attritionem, uti Sacramento debet ad effectus illos, quos citari Scriptores, & alij ab eisdem adducti commemorant. Magis in speciali loquitur P. Bauby Tomo 1. Tract. 4. Quaest. 4. Afferit. 3. P. Sa V. Confessio num. 5. alios suppressis nominibus allegans. Ioannes de Medina Codice de Confessione Quaest. 14. §. 2. Ergo similiter, ratione scandalij, quae est obligatio per accidens, poterit Prorex ad Confessionem obligari. Et eadem ratio est de Communionem, quae nunquam differri solet, nisi ob horrorem Confessionis.

5. Multum autem ad dignam in omnibus existimationem suo de Principe concipiendam, Confessarij delectio conferret, valde enim conscientiae suae videtur consulere, qui moderatorem illi adhibet probitatis & sapientiae dotibus commendatum: inde praesertim, quod nec sibi nec suis, temporalialia sit commoda quaeriturus. Pessimum veri affectus venenum, sua cuique vitulus. Sic Tacitus Lib. 1. Annal. Vbi bene additum a Lipsio, & iudicij. Iudicium enim utilitatis pessimo veneno in proprium & alienum exitum deprauatur. Id autem non erit difficile attentio Principi comperisse. Quo euentu, cum animae negotium agatur, omnibus est humanis affectibus praefereendum. Pulchra illa est Dii Valeriani sententia homilia 20. Periculosus illis conscientiae fides creditur, quibus cupiditas dominatur. Sic ille. Amoneatur, honoris habita ratione, & queratur idoneus: iudicialis existimetur, quem fama pronuntiat. Signis namque decipere, & decipi possunt: nemo omnes, neminem omnes fefellerunt, ut Traiano dictum a Plinio in eius Panegyrico. Quod si falli contingat, alius idem conquirendus: sic enim & cum medicis agitur pro salute corporis; cum sit animae salus incomparabilius estimanda: sic cum omnibus aliis, quorum nobis est industria necessaria: ut si minus habentes deprehensi fuerint, alij satisfacturi & officio tuo & voto nostro conquirantur. Excellentissimus Comes de Fuentes Mediolani delectus Gubernator P. Claudium Aquilianum Societatis nostrae Generalem, in memoria Dei & hominum aeterna futurum, rogauit enixe vt sibi Confessarium designaret, quem ad id munus idoneum se melius poterat agnouisse. Quod cum ex eius ore P. Didacus de Torres, qui ex Provincia Peruiniana Romam ibat Procurator, quem & Heros ille, sui saeculi gloria, ad hoc sibi operam praestare, Romam postquam appulsum, postulauit: assurgens, assidebat enim ad lectuli ca-

put, Permittat, dixit, Excellentia vestra, vt eius peculiari & affectu & reuerentia manus exosculer. Si enim omnes Principes in delictis Confessariis ita se gererent, res animarum, & consequenter boni publici melius agerentur. Ad qua ille: Equid hic magni? An ego assidue, ex ignotis eligam ad rem tantam, quando is, qui probe suos nouit, potest a me facile erroris periculum amouere? Sic ex magni illius viri narratione hausi, in magno semper pretio apud viros principes habitum ob zelum eximium, magnanimum pectus, & odorem agri pleni exploratissimae futu- tibus probitatis.

6. Ad opinionis etiam stabilimentum sciant Proreges Indici Religionis studium, magnopere profuturum: si videlicet eos videant in templis assiduos, & quae diuina sunt peculiari quadam affectione versare: Deo proximi per affectum & cultum quodammodo efficiuntur diuini: qua prerogatiua maior nulla: sicut neque existimatio propter illam in hominum cordibus excitata, Religio munda & immaculata apud Deum, & Patrem haec est: vitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc saeculo. Sic Iacobus 1. v. 27. Vbi mirum est quomodo Diuus Iacobus uisitacionem pupillos, & viduarum Religioni tribuat, cum actus isti non versentur circa Dei cultum, quod est genuinum Religioni. Sed Diuus Thomas 2. 2. quaest. 81. artic. 1. ad 1. id facile exponit, dicens, actiones illas ad Religionem spectare, quia ab eadem imperantur, ordinantur eas ad diuinam reuerentiam. Quo pacto id stat, quod Diuus Augustinus admonet Libro de vera Religione circa finem, dum ait: Religet nos Religio vni Omnipotentis Deo. Sed quid iam erit immaculatum se custodire ab hoc speculo? Id equidem, non solum vitare gaudere munditia, sed eam ab aliis habere commendationem, vt non sit, qui audeat vitam maculare sic religiose agentis: vel si audeat, ad Dei spectet curam eum mendacem demonstrare. Pro quo est expositio P. Cornelij in eum locum sic dicentis: Tertio, quia Religio Christiana, ac consequenter Deus, quem illa proficitur & colit, primo illo Ecclesia suo vultu honoratur & celebratur apud Gentiles, & Iudaeos toto orbe. Dicebant enim: quomodo Sanctus est Deus, qui tam pie & sancte a Christianis colitur: immo qui eos facit tanquos & sanctos! Id etiam in se. Sic ille, lauat autem indicatus locus ex Sap. 10. v. 14. & mendaces ostendit, qui maculauerunt illum. Vbi de Iosepho est sermo Proregum speculo praclarissimo, vt religiose illi eundem imitatione formati, indubij sperent Deum eos, qui maculare ipsos attentauerint, mendacissimos ostenturum. Vidimus religioſos Principes malignitate quorundam turbulentorum hominum apud Regium Consilium, Regemque ipsam maculatos; sed Deum etiam mendaces ostendisse illos, qui maculauerunt ipsos, & adeo mendaces, vt non solum dedecoris nihil adhaeserit, sed praemissis sint cumulatissimis munerati.

7. Ostendit autem praefata Diui Iacobi sententia id, quod est hac in parte nimis quantum Proregibus accurandum, vt scilicet procedentes ad sacra, & populum sua laetificantes praesentia, omnem praeserant puritatem. Et immaculatum se custodire ab hoc saeculo. Haec enim praecautio conuenienter adiecta, vt obseruat citatus

P. Didacus de Torres cum laude commemoratio.

Religionis studium in Proregibus eximium ad quoniam conciliandam.

Iacobi v. 27.

Adiuturum quoniam.

D. Thomas.

D. Augustinus.

Aquo immaculatum in hoc saeculo haberi, Deo honori tantum consulente.

P. Cornelius.

Sap. 10. v. 14.

Experimentso firmatum.

In sacra Proreges cum omni circumspectione versentur.

Interpres

P. Cornelius.

Habacuc. 1. v. 13.

Iob. 31. v. 1.

Familia peccata non vitanti tribuuntur.

Seneca.

Illius mores parant dominos.

Cassiodorus.

Plal. 100. v. 6.

Plal. 27. v. 1.

Interpres ita dicens: Quin & visitando pupillos & viduas, periculum esse a vanitate, auaritia, luxuria. Ergo sapienter monet, vt inter eos, ceterosque omnes, ita versentur, vt immaculatos se seruent. Haec ille. Sint ergo in Ecclesiis, & Supplicationibus publicis, ad omnem modestiam compositi, vt nihil non mundum in illis adspectantium possint oculi suspicari: hoc certe Religio, quae illos Deo religat, & diuinos propterea reddit, suo iure exigit, & ita vt mundi sint eorum oculi, diuinorum ad instar, de quibus Habacuc: Mundi sunt oculi tui, ne videant malum Cap. 1. v. 13. Ne si secus accidat, oculis peccent lubrici, vt in hymno habetur sacro, omnis participatio diuina dispareat. Pepergi foedus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine. Sic Iob. 31. vers. 1. mundissimos siquidem curabat oculos, vt esse etiam possent mundissimae cogitationes. Et addit statim: Quam enim partem haberet in me Deus desuper & hereditatem Omnipotens de excelſis? Q. d. Nihil in me diuinum iam esse possit, nec rite potero de participatione Diuinitatis aliquam gloriari. Religionis abscellit decor & decus: cum iam me immaculatum ab hoc saeculo custodisse, fordatis nequeam oculis profiteri. Haec ergo obligatio Proreges debet praestare sollicitos, est enim grauissima, de qua debent Confessarij ipsos serio & copiosius admonere. Quod si ipsi suo muneri aduigilent, quidquid in hoc admonitionum fasciculo desiderari potest, suo studio splendendum referuamus. Pro quo & legendus P. Lessius in Resolutionibus posthumis verb. Missa, Casu 1. vbi pie & erudite ostendit quantam cum decencia debeant Principes sacris adesse.

CAPVT II.

Erga familiam qualis futurus Prorex Indicus vt conscientiae stare iura possint.

8. Futurus profecto oculatissimus, sicut erga se ipsum, iuxta dicta num. 8. sciens quidquid peccatum in ea fuerit, sibi non vitanti tribuendum. Qui non vitat peccata, cum possit, habet. Sic in Medea Seneca. Et cum existimationis suae curam debeat habere praecipuam, iuxta nuper dicta, hoc ad illam magni constat esse momenti. Pro quo Cassiodorus Lib. 1. 2. ita scribit: Sicut discipuli magistri scientiam produm: sic nos obsequentium mores aperunt. Praeceptis non putatur obsecundasse moderato: auarus paruissime non videtur contineri: stultus prudentibus seruasse non creditur. Periclitamur, fateor, in actionibus vestris, si vos mala intentione tractetis: & quod nulli accidit, vestrum alienum vitium nostrum celebratur opprobrium. Et inferius. Sed habemus iterum ex alia parte solatium, quod vestra bona, nostra creduntur esse mandata, & nobis otiosis acquiruntur, quidquid gloria vestris laboribus expeditur. Sic ille. Quomodo ergo non debeat circa hoc Proregis oculus vigilare? Oculi mei ad fideles terra, vt sedent mecum: ambulat in via immaculata, hic mihi ministrabat. Sic Vates Rex Psalm. 100. v. 6. Ille inquam, qui Psalm. 27. v. 4. dixerat: & ero immaculatus cum eo: & obseruabo me: ab iniquitate mea. Pares ergo

curae esse debent immaculatae vitae & immaculatae familiae, illa religiosum ostendit, vt dictum n. 6. & seqq. ostendit & ista. Quod si hic maculae in illam pariter redundabunt. Debet ergo multioculus esse Prorex, iuxta dicta num. 2. vt & se circumspiciat ipsum, & suorum etiam actiones attentissimus conspiciatur. Oculi mei ad fideles terra, vt sedent mecum. Vbi sedere idem quod versari est: & modus loquendi attentionem, & sollicitudinem specialissimam manifestat. Vnde Ioannes Campensis ita vertit: Oculi mei in hoc mundo ad veri studiosos intentus sit, vt mecum versentur: & qui in via innocentia ambulat, ministrat mihi. Id quod in Indis peculiari animaduersione tractandum, vbi maioris exempli ea est ratio, quam num. 1. adduximus, & occasione ebullunt, in aulam praesertim aditum audissimae & frequentissime moliente.

9. Circa uxorem, si illam habeat, id strenue curet, ne se gubernationi immisceat, quod vidimus multos accuratissime peregrisse. Si secus aliquando accidit, non parum opinioni Principis ea est conuenientia detractum. Non est bonum esse hominem solum: faciamus ei adiutorium simile sibi. Genes. 2. v. 18. & edificauit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam, in mulierem v. 22. Ne quis autem existimaret mulierem sic in adiutorium data, vt etiam in mundi moderationem partem esset habitura, obseruatione dignissimum occurrit id quod ad moderationem spectat, ante formationem mulieris extitisse. Formata igitur Dominus Deus, de humo cunctis animantibus terra, & vniuersis volatilibus caeli, adduxit ea ad Adam, vt videret quid vocaret ea: omne enim quod vocauit Adam anima viuentis, ipsum est nomen eius v. 19. Post haec ad mulieris Deus formationem venit: postquam scilicet Adam moderationis mundi praclarum specimen praebuisset. Si ergo mulier in adiutorium data, ad negotium propagationis, ad socialis vitae commoda, non ad gubernationis est consortium referendum. Ad moderationem equidem mundi impositionem nominum pertinuisse, praeter Interpretum sensum ita significantium, id probat, quod habet Plato in Cratylo, vbi ita scribit: Non certe omnis hominis est, & Hermogenes, nomen imponere, sed alicuius fabricatoris nominis: hic vero est, vt videtur, legislator, qui quidem est opifex inter omnes homines rarissimus. Haec ille. Sit ergo mulier quamlibet prudens, id certe ad domus gubernationem inflectat: quam si fuerit conuenienter assecuta, credat se numeri suo fecisse satis, neque extra domum illius iurisdictionem protrahendam. Quod vt significant Graci, eo vti vericulo: Mulier frangi est gubernaculum domus. Hinc etiam Salomon in mulieris fortis elogio, domesticam tantum sollicitudinem commendauit, ex quo factum vt vir eius gubernaculo Reipublicae adnotus, gloriosus inter sibi assidentes appareret. Nobilis in portis vir eius, quando sederit cum Senatoribus terra. Prouerb. 31. v. 23. Quod equidem secus esset, si mulier externa se vellet gubernationi, iuxta multorum phantasmam, immisceat.

10. Et in partibus Indiarum inde hoc periculofus malum, quod Beneficia Ecclesiastica ad Regium spectant patronatum, suntque illa quamplurima, & praesentationes ad ipsa Proregibus,

Ioannes Campensis.

Circa uxorem qualis futurus Prorex.

Gen. 2. v. 18. & 22.

Mulier post nomen impositionem ab Adam, mystica ratione formata.

Non enim debet partem gubernationis, nisi domestica tantum assumere.

Plato.

Inde gloriosus vir.

Prou. 31. v. 23.

Malum in gens in Indis, sicut Beneficiis.

conferendis partem habere conſiderant.

regibus, & Præſidibus fiunt, vices Patroni ſummi iuxta formam ab eodem præſcriptam obeuntibus. Si ergo illorum vxores, gubernationis partes aſſumant, & ſua velint omnia voluntati ſeruire, magna circa hoc incommoda Eccleſiæ Indicæ ſuſtinebunt. Minus enim digni plus negotiationis impendent, & potentes fœminæ quid non efficacitatis, vt quod libet obtingat, adhibebunt? Fœminæ illa vox eſt apud Iuuenalem Satyra 6.

Inuenalis.

Nil fecerit, eſto,

Hoc volo, ſic iubeo, ſit pro ratione voluntas. Apud quem & illud loco eodem:

Intolerabilius nihil eſt, quàm fœmina diues. Iezabel ab impio marito gubernationi permiſſa, veri Dei cultum ſacrilegiis atrociffimis proſtigauit. Quod expendens Venerabilis P. Gaſpar Saneius in Commentarijs ad Libros Regum lib. 3. cap. 16. v. 31. ſic concludit: Quid enim non faceret fœmina potens, ſuperba, quæ in virum plus ſatis vxorum plus habuit poteſtatis, quàm amantem viri vxorem, & modeſtam fœminam deceret? Sic ille. In hoc ergo & vir & vxor grauius peccare poſſunt: pro quo illorum Confeſſarii, vt oportet, vigilabunt.

P. Gaſpar Saneius.

Circa filios grandiores cura per uigil ualde opus.

Circa filios grandiores, ſatius fuerit, cura per uigil neceſſaria. Pro honeſtate inprimis, ſed quæ tanta vt ſufficiat liberam iuuentutem inſtrare? vrgenda tamen, honeſtis occupationibus aſſignatis, quibus ſcimus nonnullos à cœptis præcipitijs reuocatos. Iuuenum ſiquidem virtus præſumptione laboris animatur; ſola ſenem uita eſt, quæ inueniſſe remedia. Verba ſunt Theodorici regis apud Caſſiodorum lib. 5. 25. Animatur equidem iuuenum virtus occupatione decenti, ſine quâ mortuæ ſimilis eſt futura, & hæc eſt laboris honeſti vis, vt virtutem mortuam vitæ miraculoſo quodam imperio reſtituat.

Caſſiodor.

Aleatorum concuſſus nimis illis permittendus, ob diuina in eo ingentia.

12. Aleatorum concuſſum illis permittere, ex quo grandis quæſtus accreſcat, ſine graui conſcientiæ reatu parentes nequeunt. Sciunt melius, qui talibus interſunt, quanta in iis aperte damanda concurrant. Siue chartarum prætijs pro ludo ſeruientium, ſiue ingentium cenſuum iactura, vxorum ac filiorum facultatibus diſſipatis, ſiue gratiæ aucupatio largitionibus iteratis, vt ſic officia meliora, nec tamen melioribus deferantur. Siue validius ſcandalum, vt nequeant propterea alia eiſdem generis prohiberi. Vbi friuola ſanè eſt parentum excuſatio, ſe inſcijs hæc fieri: quod, præter incredibilitatem, quam præſert, contra ſe habet obligationem illam, de qua num. 8. circumſpiciendi ſuos, ſicut & ſeipſum. De muliere forti Prouerb. 31. v. 27. à Salomone dictum: Conſiderauit ſemitas domus ſuæ, & panem oriſa non comedit. Si ergo ſemitas domus ſuæ conſiderare debet mater-familias, quid virum facere oporteat: ad quem familiæ curâ præcipuam conſtat pertinere? Ergo & ſemitas domus ſuæ ille cõſideret: ſemitas in quâ, per quas & ingreſſus & egreſſus exterorum vel ipſis cæcis occurrunt. Quamuis nomen ſemitæ quidpiam deſignare minutius videatur, vt etiam illud oculis debeat patris-familias perlutſtrari. Vnde lectiones aliæ id expriment, Septuaginta enim, & Complutenſis ſic vertunt: Anguſtæ ſunt via domus eius. Vaticana, Conſtrictæ manſion es domus eius. Hæc ergo fortis illa conſideret mulier.

Nequis horum ignorantia excuſationi ſeruire, ob circumſpiciendi domus obſeruationem.

Prou. 31. v. 27.

actiones Laris loci vnaſati.

Vbi Hebræa vox eam habet vim, vt hæc omnia ſimul poſſimus pronuntiare: Speculata eſt, proſpexit, diſcooperuit, aperis oculis circumluſtrauit. Videatur P. Cornelius, & videat Paterfamilias, ille præſertim, de quo agimus, maiorem ſibi circa hoc obligationem imminere; ſi occulta aliqua in filiis diſcooperiat, illis vt remedium apponat, ſibi que pariter conſulat, redditurus rationem ei, cuius oculi multo plus lucidiores ſunt ſuper ſolem, circumſpicientes omnes vias hominum. Eccli. 23. v. 28.

Eccli. 23. v. 28.

Aſpiciunt oculis ſuperi mortalia juſtis.

Ouidius 13. Metamorph.

Ouidiu.

13. Ex quibus quid circa familiares alios dicendum ſit, ſatis videtur eſſe perſpicuum. Valde indecorum eſt, vt aula, quæ virtutis eſſe ſchola debuerat, fiat receptaculum vitiorum, & vt Caſſiodorus loquitur lib. 8. 14. habere ſpeciem agri videatur inculti: cum tamen deberet eſſe cultiſſima, & de regno quidem locutus ille, quod decet inter initia pacis amantitate componi. Quomodo autem ſperari poſſit horti adinſtar, vt ille loquitur, regnum excolendum, ſi aula ſpeciem agri habere videatur inculti? Si erga proxima friget cura, erga exterius poſita qualiter incaleſcet? Tales ergo eſſe decet aulicos viros, vt natura bona indicio aperiant: & poſint agnoſci de moribus, cum videntur: ſic ille, D. Pauli plena maieltatis vox. 1. Tim. 5. v. 8.

Circa domesticos quales ſuntur Prorex.

Caſſiodor.

Aulici quales ſuntur.

1. Tim. 5. v. 8.

Si quis autem ſuorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior. Quod quidem in calu noſtro ſpeciale videtur habere efficaciam, vbi de aulâ loquimur, in quâ de bono odore Chriſtiani nominis pro conuerſione Gentilium, & conuerſorum in fide progreſſu, cura debet haberi præcipua; quæ tamen penitus videtur abiecta, ſi domesticorum inprimis non per uigil habeatur. Qui enim ſuos negligit, videtur fidem, & Chriſtianiſmi ſamam negligere, eſſeque cauſa cur infideles blaſphemem Chriſtum & Chriſtianos. Verba ſunt magni Interpretis in eum locum, Et eſt infideli deterior. Quomodo ergo pro infidelium conuerſione operam poſſit vtilem adhibere?

P. Cornel.

14. Poſt hæc auaritiæ ſcopulus attentiffimè declinandus, in quem plures infeliciter impegerunt: Regina illa prociacium vitiorum, vt Caſſiodorus loquitur lib. 12. 1. quam opulentiã Indica vehementius exſtimulat, vt inſatiabiliter domineatur. Præclarum illi teſtimonium exhibuit Apoſtolus Timotheo ſcribens, dum ait: Radix omnium malorum eſt cupiditas, quam quidam appetentes, errauerunt à fide. 1. Tim. 6. v. 10. Circa quod Diuus Valerianus Homiliã 20. ita ſcribit: Et verò, dilectiffimi, ſi reſpiciamus ad ſingula, quibus ab initio vitam ſuam habendi ſtudio conditio humana proſtituit: nihil eſt malorum, quod non cupiditas aut conſipiat, aut pariat, aut paſcat, aut nutriet. Sic ille eleganter exornans poſitionem. Nec prætermittenda aurea D. Petri Chryſologi pro eodem ſententiã: Sermone 126. ita loquitur: Quiſquis eſt ab huius mammonæ captiuitate liber, & petunæ ſam crudeli pondere non grauatur, conſtat in ſpeculâ cæleſti, & inde deſpectet mammonam mundo & mundanis tyrannico furore dominari. Imperat gentibus, iuber regnis, bella mandat, comparat bellatores, ſanguinem vendit, agit mortes, prodat patrias, vrbes deſtruit, ſubdit populos, arcas vrget, verſat ciues, foro præſidet, ius delet, ſas neſaque confundit, & ad mortes uſque tendendo, fidem tentat, violat veritatem, ſamam carpit, honeſtatem diſſipat,

Auaritia ſcopulus declinandus Proregi. Caſſiodor.

1. Tim. 6. v. 10.

P. Valerianus. Eiuſdem damna.

D. Chryſoſtomus.

diſſipat, ſoluit affectus, innocentiam tollit, pietatem ſepellit, neceſſitudinem ſcindit, amicitiam ſubruit. Et quid plura? Hoc eſt in mammona dormnus iniquitatis, qui inique humanis & corporibus dominatur, & mentibus. Hæc ille. Iuxta quæ, cum fidem in talibus ſatis iuxta Apoſtolum Patres fateantur infirmam; ex eo pariter habetur, quàm dedebeat illos qui pro amplificandâ fide vt motores præcipui ad regiones Indicas deſtinantur. Videndum ergo jam quibus contingat modis in hoc pelago naufragari.

C A P V T III.

An liceat Indicis Proregibus quæſtuos contractus exercere.

AN inquam liceat emere vt vendant ea, quæ alijs licet, vt ſint honorabiles mercatores. Circa quod

Aſſertio 1. contractare publice mortale eſt in Proregibus.

15. Dico primò. Publicum hoc exercitium non licet, eſtque graue peccatum. Id conſtat; quia legibus prohibentur, & ita quæ fuerint nundinationi expoſita, ſi deprehendantur, amittuntur. Neque vllus erit qui mutire audeat, & deſenſioni ſe præferat, ne maiora inde ſint incommoda ſubituri. Eſt ergo grauis, & obligationem conſentaneam ſecum afferens prohibitio: ac propterea eam aperte violare eum, qui ante omnes alios eſt cultodiendis legibus conſtitutus, non ſtat ſine lethali culpæ reatu. Videantur dicta Titulo præced. cap. 9. & 10. Id quod etiam de Auditoribus Regijs dictum ſit, qui de eo iuramentum emittunt, ſed implicitum, vt ex illius formâ probat Illuſtriſſimus Villaruel Parte 2. quæſt. 15. art. 1. num. 17. licet reuera non ita appareat ex illius tenore.

Sicut & in Regijs Auditoribus.

Aſſertio 2. non ita, ſi per alios id faciunt, quod & Clericis licet.

16. Dico ſecundò. Si Prorex pecuniam fido mercatori tradat, vt cum eâ propriâ junctâ negotietur, & partem lucri retineat, non videtur in eo mortale crimen intercedere. Id probò ex communi ſententiã de negotiatione Clericorum per alios, quando dicto modo ſit: eſſe enim à culpâ mortali immunem tenent quæmplures, quos adducit & ſequitur Diana Parte 1. tract. 8. Reſol. 72. & magis ex profeſſo Parte 9. tract. 7. Reſol. 69. quibus addendus Eligius Baſſæus v. Clericus num. 14. §. Præterea. Eſt autem prædicta obligatio ſtrictior, vt pote à ſacris Canonibus præſcripta, & quia ratio prohibitionis eorum ſtatui magis contraria deprehenditur, quia à ſacrorum curâ & deuotione in ipſis auertuntur; & tamen per alios licet: ergo multò id potiùs in laicalis muneris Magiſtratu. Et quidem Franciſcus Syluius in 2. 2. D. Thomæ quæſt. 77. art. 4. præfatam ſententiã probans, ſic ait: Rationes prohibitionis non pariter locum habent quando aliquis negotiatur per alium, nullam ipſe præſtans operam, ſed ſolum committens pecuniam: tunc denique quia ſic pecuniam ſubminiſtrare non eſt proprie negotiari: nam & viri nobiles, & matronæ honeſtæ ita ſubinde lucrum quaerunt, nec propterea cenſentur negotiari. Hæc ille. Iuxta quæ id ſequitur quod intendimus, & ita Proreges ſic agentes non eſſe mortalis criminis reos.

Vide Tit. 9. n. 147. & 148.

Franciſcus Syluius.

Aſſertio 3.

17. Dico tertio. Aſſertio præfata non habet locum, quando negotiatio ſit interuentu filio-

rum, aut famulorum. Id probò. Quia tunc Prorex ipſe eſt cauſa principalis, & eo modo negotiantur magni quique mercatores, vnde occulta eſſe negotiatio nequit, & id eſt iuxta diſtinctionem, quam loquentes de Clericis adhibent Renatus & Syluius à Dianâ adducti. Licet in Clericis alia ſit ſpecialis ratio, de quâ nuper: ſcilicet à cura diuinorum eâ ſollicitudine diuelli: quæ ratio vrget, etiamſi ponamus occultam eſſe negotiationem, dummodò in eâ ipſi ſint cauſa principalis. Quod ſecus accideret in Proregibus, ſi ſtare poſſet, vt per filios & famulos negotiantes, occulta eſſe poſſet negotiatio; tunc enim id ſine mortali peccato contingeret. Non poſſe autem ita contingere manifeſtum eſt, quia omnibus conſtat filiis & famulis non eſſe aded ingentes pecuniæ quantitates, quibus credere poſſint id, quod poſtea exponunt venditioni.

Niſi ſiat interuentu filiorum, & famulorum.

18. Dico quarto. Negotiatio in mercibus prohibita, ſi illa regno præiudicialis ſit, non poſteſt à Prorege vllatenus exerceri, neque etiam quia intereſſe aliquod indulgeri. Ratio eſt clara; quia ex officio debet communi regni bono conſulere: ergo non licet illi quod bono tali contrarium inuenitur. Euidens eſt diſcuſſus: ex quo vterius ſequitur ad reſtitutionem teneri. Eſt communis Doctorem ſententiã, qui vno id videtur ore fateri. Pro quo videndus P. Leſſius lib. 2. cap. 13. num. 70. P. Dicatillus lib. 2. tract. 2. diſſipat. 3. num. 88. Pharaonius pag. 245. & Bonacina Tomo 2. diſſipat. 1. de reſtitutione quæſt. 3. Puncto 8. num. 4. Iuxta quos Principes, Magiſtratus, Prætores, & Duces belli tenentur ad reſtitutionem, ſi omittant impedire furta, latrocinia, iniuſta monopola, & ſimilia damna, cum poſſint ſine ſuo notabili detrimento. Quod eſt ad Prælatos Religioſos extendendum, vt cum alijs probat P. Saneius lib. 6. Operis moral. cap. 14. num. 33. Eſt autem reſtitutio faciendâ iis, quibus damnum illatum fuerit: quod in particulari caſu, viri prudentis conſilio adhibito diſpiciendum.

Aſſertio 4. Si in mercibus prohibita, quia præiudicialis regno.

Ex quo & obligatio reſtitutionis.

19. Dico quinto. Si non ſit negotiatio præiudicialis, in foro conſcientiæ licebit eo modo, quo alia, de quibus dictum: non verò publice; ſicut nec licentia concedi; quia cum ſit manifeſte contra legem, cuius obſeruantia, ſicut & aharum, ad Proregem præſertim ſpectat, id ſtare ſine graui conſcientiæ grauamine nequit. Videantur dicta Titulo præced. num. 100. & 101. circa Regii Conſilii Præſidem.

Aſſertio 5. in non præiudicialibus aliter pro foro conſcientiæ, ſed dari pro iſtâ licentia nequit.

20. Dico ſextò. In caſu dicto non poſteſt Prorex nauigia, quæ de permiſſo dicuntur, concedere. Id probò; quia permiſſiones iſtæ ſunt reuera licentiæ, vnde & petuntur, & non exiguo ſumptu comparantur: licet nec ſcripto, nec viuâ voce, per modum poſitiuæ conſeſſionis proueniãnt, pœnæ periculum præuidendo. Quod ſi tale beneplacitum non extaret, minimè nauigatio aſſumeretur: Atqui hoc licentiam intuluit nomine variato: ergo non licet, ſicut neque expreſſa. Maior eſt clara, & Minor oſtenditur ex Cap. Si ſeruus 2. §. 4. diſt. in quo ſic dicitur: Si ſeruus ſciente, & non contradicente domino ſuo, in Clero fuerit ordinatus, ex hoc ipſo liber & ingenuus erit. Sed ſignificante domino, licet ei &c. Vbi taciturnitas domini videntis licentia computatur, cum id permiſerit, quod poterat impedire. In caſu autem

Aſſertio 6. neque pro nauigijs de Permiſſo.

Vbi promiſſio pro licentia habetur.

Cap. Si ſeruus.

tem